

Юрій Шовкун,

кандидат юридичних наук,
докторант відділу організації
освітньо-наукової підготовки
Харківського національного університету
внутрішніх справ.
ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-6054-9239>

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОХОДЖЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ ТА ДОТРИМАННЯ СЛУЖБОВИХ ОБМЕЖЕНЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧИ ІНШОГО НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ

Проаналізовано сутність правових режимів воєнного та надзвичайного стану, виокремлено їхні ознаки та особливості запровадження. Досліджено правове регулювання застосування обмежень до публічних службовців під час воєнного стану. Доведено, що військова агресія рф зумовила зміну процедур щодо застосування антикорупційних та інституціональних обмежень для публічних службовців. Запропоновано подальшу систематизацію нормативно-правових актів, що регулюють питання проходження публічної служби під час воєнного стану.

Ключові слова: воєнний стан, публічний службовець, публічна служба, обмеження, заборона, правове регулювання.

Shovkun Y.

Features of the administrative and legal regulation of public service and observance of service limitations in the conditions of war or other state of emergency

The publication analyzes the essence and specificity of the legal regimes of the military and superintendent states, seeing their signs and specificity of the problem. It was emphasized that the military aggression of the Russian Federation against our land meant a significant transformation of the legal regulation of the status of public services, the organization of their work, the procedures for entering and leaving the public service. Restrictions and restrictions have been established for public servants who have recognized significant transformations during the war period, divided into two groups: 1) procedural (related to entry into public service and from it passages, including nutrition, transfer, change of minds, work, vacancy); 2) anti-corruption (related to the existing anti-corruption legislation).

It has been brought to light that the peculiarities of public service under the legal regime of the military regime mean: the extension of public service in the bodies of state power and local self-government, subjects of the security and defense sector of Ukraine to service at the facilities is critical infrastructure; exchange of labor constitutional rights related to the security of the right to work, time to work and vacancy, the activity of professional vocational schools, the establishment and dissolution of the employment contract; a reduction in anti-corruption measures was possible when a person was appointed to public service in terms of carrying out special verifications, withdrawing gifts, and issuing certificates about Volodymyr sovereignty; the installation of a fence for public servants to remove the planting bonds in a remote mode, located behind the cordon, due to the immediate possibility of their removal on the territory of Ukraine for weather conditions.

The need to systematize the system of regulatory and legal acts that regulate the nutrition of public service during the war period was emphasized.

Keywords: military camp, public service, public service, boundary, fence, legal regulation

Постановка проблеми. Військова агресія рф проти нашої країни зумовила значні перетворення в життєдіяльності нашої країни. Негативні наслідки, пов'язані із бойовими діями, торкнулися усіх сфер суспільно-політичного життя, в т. ч. сфери публічного управління. Під час активних бойових дій, що відбувалися на усій території країни, багато службовців та органів державної влади були вимушені евакуюватися із місць постійної дислокації в більш безпечні регіони, а інколи й за кордон. Також чимало працівників органів публічної влади були звільнені з державної служби внаслідок певних обставин (стан здоров'я,

переїзд на інше місце мешкання тощо). Зазначимо, що впродовж 2020–2021 рр. на території країни зафіксовано епідемію Covid-19, яка теж сприяла певній трансформації службових відносин: набули поширення практики дистанційної діяльності, роботи за індивідуальними графіками тощо.

Зрозуміло, що внаслідок впливу таких негативних факторів виникла необхідність трансформації процесу проходження публічної служби в умовах воєнного чи надзвичайного стану, її адаптації до швидкозмінюваних умов життя. Водночас відповідні перетворення мають відбуватися на основі належної нормативно-правової практики, що дає змогу швидко врегулювати спірні питання та забезпечити право публічним службовцям на належні умови праці, а для держави – не втратити керованості та передбачуваності у повсякденній діяльності. У зв'язку з цим навіть після декількох років, які супроводжуються дестабілізацією соціально-економічних процесів, питання належного адміністративно-правового регулювання проходження державної служби все ще надзвичайно актуальні й потребують належного наукового опрацювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В адміністративно-правовій літературі відомо чимало фундаментальних праць із загальних питань публічної служби, які останнім часом розглядали Л. Р. Біла-Тіунова, К. П. Владовська [1; 2]. Варто виокремити здобутки фахівців, що досліджували особливості проходження публічної служби в правоохоронній сфері, а саме: П. О. Комірчого, В. М. Столбового [3; 4]. Звичайно, можна виокремити наукові праці Ю. Б. Ірхи [6], присвячені аналізу обмежень під час проходження публічної служби, які пов'язані з різними сферами розвитку відповідних суспільних відносин. Також за останній рік у науковому обігу з'явилися праці, в яких розглядаються питання організації та проходження публічної служби під час воєнного стану, зокрема публікації О. В. Бурдейної, І. Ю. Хомишина, Л. М. Корнути [7–9].

Мета статті – визначити особливості адміністративно-правового регулювання проходження публічної служби в період дії воєнного або надзвичайного стану, а також порядок застосування та реалізації відповідних обмежень до публічних службовців під час їхньої дії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основними нормативними актами, які регулюють порядок виникнення, розвитку, зміст перебігу та припинення суспільних відносин під час воєнного або надзвичайного стану, є Закони України «Про правовий режим воєнного стану» та «Про правовий режим надзвичайного стану». Відповідно до зазначених документів воєнний та надзвичайний стан характеризуються такими ознаками: належать до спеціальних правових режимів, які мають тимчасовий характер; вводяться або на всій території нашої держави, або в її окремих місцевостях; під час їх перебігу органам державної влади, військовим органам (військовому командуванню) або органам місцевого самоврядування надаються відповідні повноваження, що спрямовані на усунення відповідних негативних факторів; під час їхньої дії можуть обмежуватись основні права та свободи людини і громадянина, а також права та законні інтереси юридичних осіб; обмеження прав, свобод та законних інтересів фізичних і юридичних осіб відбувається тільки впродовж строку їхньої дії.

Різниця між вищезазначеними правовими режимами полягає в тому, що воєнний стан вводиться у разі збройної агресії чи потенційної можливості нападу, що загрожує державному суверенітету та територіальній цілісності [10], а надзвичайний стан може запроваджуватися в разі виникнення надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру загальнодержавного рівня, внаслідок яких виявлено суттєві людські жертви та майнові збитки [11].

Таким чином, воєнний стан є правовою реакцією держави на зовнішню агресію з боку інших держав, а надзвичайний стан насамперед пов'язаний із внутрішніми загрозами природного, техногенного чи людського характеру. Детальний аналіз положень вищезазначених документів дає змогу зробити висновок, що основні їхні положення в частині регулювання суспільних відносин публічної служби стосуються виконання заходів правового режиму воєнного стану.

Водночас чинне законодавство України, що регулює питання запровадження правового режиму воєнного стану та здійснення державного управління за його умов протягом 2022 р. зазнало значних змін та доповнень, зокрема: на територіях дії режиму воєнного стану можуть бути утворені тимчасові державні органи (військові адміністрації). Якщо районна чи обласна адміністрація набула статусу військових, то відповідні посади можуть заміщуватися військовослужбовцями, особами рядового і начальницького складу правоохоронних органів, служби цивільного захисту. Військові, що відряджені до таких адміністрацій залишаються на службі без винятку із списків особового складу відповідних військових формувань або правоохоронних органів; якщо затверджується тимчасова структура виконавчих органів сільських, селищних або міських рад, то публічні службовці органів місцевого самоврядування, посади яких не включені до такої структури – переводяться на рівнозначну чи нижчу посаду. Також для таких посад може бути оголо-

шений простій; якщо в структурі районної військової адміністрації відбувається призначення або звільнення публічних службовців, то таке рішення має бути погоджене із обласною військовою адміністрацією. Крім того, аналогічного до міських та сільських рад, начальних обласної адміністрації має право звільняти з посад (виводити в простій, переводити на інші посади) осіб, які займають відповідні посади у виконавчих органах відповідних обласних або районних рад [10; 12].

У частині дотримання обмежень, які встановлюються для публічних службовців під час призначення або звільнення з відповідних посад, на період воєнного стану відповідні обмеження або скасовані або зазнали відповідної трансформації, наприклад: на посади державної служби, посади в органах місцевого самоврядування особи призначаються без конкурсного відбору, крім того, законодавство не вимагає обов'язкового подання декларації, достатньо наявності в Єдиному державному реєстрі декларацій декларації про майно та доходи особи за минулий рік. Зауважимо, що після припинення воєнного стану (не пізніше 6 місяців після цієї події) на такі посади оголошується конкурс відповідно до вимог чинного законодавства; причому загальний термін перебування особи на відповідній посаді державної служби після припинення воєнного стану становить 12 місяців [13]; осіб, призначених без конкурсного відбору, заборонено переводити на інші посади державної служби або посади в органах місцевого самоврядування; якщо особа претендує на зайняття посади державної служби або в органах місцевого самоврядування, а також на зайняття посад, що належать до політичних, то в період дії воєнного стану вона не подає документ про підтвердження рівня володіння державною мовою. Відповідна вимога має бути виконана протягом трьох місяців з дня припинення чи скасування воєнного стану [10; 14]; особи, що були призначені на відповідні посади, зайняття яких потребує спеціальної перевірки, зобов'язані подати відповідні документи (письмову згоду, автобіографію, копії особистих документів тощо) пізніше 31 січня 2024 р. Виконання цієї умови може бути продовжено на 90 днів у випадку, коли особа бере участь у бойових діях, або орган, що проводить перевірку, знаходиться на тимчасово окупованих територіях [10; 13].

Більш повно питання проведення спеціальної перевірки під час воєнного стану регламентовано Законом України «Про внесення змін до деяких законів України про визначення порядку подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, в умовах воєнного стану» та роз'ясненням Національного агентства з питань запобігання корупції «Щодо проведення спеціальних перевірок до перемоги над російською федерацією: роз'яснення Національного агентства з питань запобігання корупції» від 12.05.2022 № 7. Так, перевірки, передбачені законодавством про запобігання корупції чи про очищення влади для осіб, що претендують на посади (призначені) з підвищеним корупційним ризиком, також посади з відповідальним або особливо відповідальним становищем, під час дії воєнного стану не проводяться у разі, коли орган перевірки знаходиться на територіях, де ведуться бойові дії, а також відповідно до осіб, що виконують бойові завдання. Також спеціальна перевірка не здійснюється щодо осіб, які призначаються на посади за результатами конкурсу на ідентичну посаду, якщо щодо них вже проводилася спеціальна перевірка в період дії воєнного стану [15; 16].

В усіх випадках, коли публічний службовець, що був призначений на посаду державної служби чи посаду в органах місцевого самоврядування в період воєнного стану, не подав у визначені після закінчення такого стану декларацію про майно і доходи, сертифікат володіння державною мовою чи документи для спеціальної перевірки має бути звільнений протягом трьох днів.

Наступним обмеженням, яке зазнало певної трансформації під час проходження публічної служби, є порядок дистанційного виконання посадових обов'язків [17]. Такий крок був доцільний на початку бойових дій, які охопили майже всю територію України, і дав змогу зберегти організаційну стабільність та керіваність системи державного управління в державі. Водночас у квітні 2022 р. із відповідною стабілізацією оперативної обстановки в державі дистанційна робота для публічних службовців була встановлена тільки на території України за наявності рішення керівника державної служби та відповідних техніко-організаційних умов для виконання їх функціональних обов'язків [18]. Виконання посадових обов'язків за кордоном можливо здійснювати у разі службового відрядження, а в разі порушення вказаного обмеження до особи застосовується дисциплінарне стягнення у встановленому законодавством порядку.

Варто також звернути увагу на обмеження щодо сумісництва та отримання подарунків, які встановлені ст.ст. 23 та 25 Закону України «Про запобігання корупції». Так, згідно із Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо особливостей застосування законодавства у сфері запобігання корупції в умовах воєнного стану» до перехідних положень відповідного закону внесені зміни, які встановили такі правила сумісництва та сумісництва публічних службовців на період дії воєнного стану: відмінено заборону займатися іншою оплачуваною (крім викладацької, наукової і творчої

діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту) або підприємницькою діяльністю. Зазначене положення не поширюється на державних службовців, посади яких належать до категорії «А» та посадових осіб місцевого самоврядування, посади яких належать до 1-3 категорій. Водночас займатися іншою оплачуваною діяльністю можливо лише за двох умов: 1) якщо такі особи перебувають у відпустці без збереження заробітної плати або в разі простою; 2) якщо відповідний трудовий договір або інші документи укладаються із іншими особами, щодо яких такі державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування протягом останнього року не здійснювали повноваження з контролю [19].

У разі припинення простою або виходу із відповідної відпустки ці публічні службовці мають припинити відповідну оплачувану чи підприємницьку діяльність протягом 15 робочих днів. Проте перебіг таких строків на період дії воєнного стану зупиняється, але тільки для тих службовців, які не мають можливості вчинити відповідну передачу прав у зв'язку з тим, що беруть безпосередню участь у відсічі збройної агресії, виконують інші завдання в інтересах оборони та національної безпеки держави. У такому разі припинення підприємницької діяльності відбувається протягом 15 робочих днів, а передача корпоративних прав – протягом 60 днів з дня, коли було припинено чи скасовано режим воєнного стану.

У частині обмеження щодо отримання подарунків: у період дії воєнного стану та протягом місяця після його припинення або скасування, вимоги ст. 23 Закону України «Про запобігання корупції», зокрема щодо їхньої вартості, згідно з частиною другою не поширюються на такі випадки: якщо кошти отримані та повністю використані для гуманітарної допомоги або захисту осіб, які постраждали внаслідок збройної агресії, на потреби Збройних Сил України (далі – ЗС України), для купівлі товарів (із подальшою передачею) ЗС України, правоохоронним органам, підрозділам територіальної оборони; якщо товари, придбані за нижчою ціною або отримані безоплатно, були передані на потреби ЗС України та інших суб'єктів сектору безпеки та оборони; якщо товари, придбані за нижчою вартістю або отримані безоплатно, були передані як гуманітарна допомога для осіб, які постраждали під час військової агресії; якщо особи, які проживають на тимчасово окупованій території або на територіях, на яких ведуться чи велися бойові дії, або особи, які були змушені залишити місце свого фактичного проживання внаслідок бойових дій, отримали безоплатно чи за мінімальною ціною послуги із проживання чи розміщення, транспортні послуги, лікарські засоби, медичні послуги тощо [19].

Таким чином, чинне законодавство України та підзаконні нормативні акти деяким чином трансформували систему обмежень, що застосовуються до публічних службовців з урахуванням вимог воєнного стану, а саме: обмеження при вступі на публічну службу та обмеження у сфері запобігання корупції. Водночас під час дії воєнного стану до публічних службовців запроваджено низку т. з. «трудових обмежень», що врегульовані нормами Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» від 15.03.2022. До таких обмежень ми можемо віднести наступні: під час воєнного стану обмежуються конституційні права громадян, які передбачені ст.ст. 43, 44 Основного закону держави.

Висновки. Проведене дослідження дає змогу сформулювати певні висновки та узагальнення.

Військова агресія РФ проти нашої країни зумовила значну трансформацію правового регулювання статусу публічних службовців, організації їхньої роботи, процедур вступу та звільнення із публічної служби.

Певних змін також зазнав механізм застосування заборон та обмежень, які були складовою адміністративної дієздатності публічного службовця і були насамперед пов'язані із процедурою вступу на публічну службу та дією національного антикорупційного законодавства.

Основними нормативно-правовими актами, які запровадили зміни до порядку проходження публічної служби під час воєнного стану, є Закони України «Про правовий режим воєнного стану», «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану», «Про внесення змін до деяких законів України про визначення порядку подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, в умовах воєнного стану», «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану», Постанова Кабінету Міністрів України, «Деякі питання організації роботи державних службовців та працівників державних органів у період воєнного стану» тощо.

Заборони та обмеження для публічних службовців, які зазнали відповідної трансформації під час дії воєнного стану, можна поділити на такі категорії: процедурні (пов'язані із вступом на публічну службу та з її проходженням, у т. ч. питання звільнення, переведення, змін умов праці, надання відпусток); антикорупційні (пов'язані із дотриманням законодавства про запобігання корупції).

Проходження публічної служби під час дії правового режиму воєнного стану має такі особливості: поява нового суб'єкта призначення публічних службовців – військових адміністрацій, які мають

повноваження щодо формування нової структури та штатів відповідного державного органу; віднесення публічної служби в органах державної влади та місцевого самоврядування, суб'єктах сектору безпеки та оборони України до служби на об'єктах критичної інфраструктури; обмеження трудових конституційних прав, пов'язаних із забезпеченням права на працю, часу відпочинку та відпусток, діяльністю профспілок, укладання та розірвання трудового договору; зниження антикорупційних вимог під час призначення особи на публічну службу в частині проведення спеціальних перевірок, отримання подарунків, надання сертифікатів про володіння державною мовою; встановлення заборони для публічних службовців виконувати посадові обов'язки в дистанційному режимі, перебуваючи за кордоном, із одночасним наданням можливості їх виконання на території України за погодженням із керівником.

У результаті аналізу нормативної основи проходження публічної служби під час воєнного стану та встановлення відповідних обмежень виявлено деяку несистемність та хаотичність її складових. Це насамперед пов'язано із тим, що особливості проходження публічної служби під час особливих правових режимів не були внесені до інституціональних нормативних актів – Законів України «Про державну службу», «Про службу в органах місцевого самоврядування», Кодексу Законів України про працю, основного тексту Закону України «Про запобігання корупції» тощо. Таким чином існує потреба в систематизації нормативно-правових актів, які регулюють питання проходження публічної служби під час воєнного стану.

Перспективними напрямками подальших досліджень варто визначити формулювання пропозицій та рекомендацій щодо удосконалення правового статусу публічних службовців та проходження публічної служби.

Список використаних джерел

1. Біла-Тіунова Л. Р., Кубаєнко А. В., Стрельников А. В. Публічна служба в Україні: навч.-метод. посібник. Одеса : Фенікс, 2023. 277 с.
2. Владовська К. П. До питання про правову природу поняття «публічна служба» у законодавстві України та в адміністративно-правовій доктрині. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 2. С. 124–128.
3. Комірчий П. О. Адміністративно-правові засади публічної служби у правоохоронній сфері України: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2020. 611 с.
4. Столбовий В. М. Мілітаризовані формування як особливі суб'єкти службових правовідносин у сфері національної безпеки України. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 12. С. 195–199.
5. Шовкун Ю. І. Забезпечення дотримання обмежень під час проходження публічної служби в розбудові інституту публічної служби України. *Право і суспільство*. 2023. № 4. С. 242–248.
6. Ірха Ю. Б. Поняття, сутність та роль правових заборон і обмежень у запобіганні та протидії корупції в Україні. *Інформація і право*. 2022. № 3(42). С. 97–109.
7. Бурдейна О. В. Проблемні питання прийняття на державну службу в органи судової влади України в умовах воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 2. С. 306–310.
8. Хомишин І. Ю. Публічна служба в умовах війни. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 3. С. 308–312.
9. Корнута Л. М. Окремі питання провадження державної служби в умовах воєнного стану. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. № 2. С. 64–69.
10. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 21.11.2023).
11. Про правовий режим надзвичайного стану : Закон України від 16.03.2000 № 1550-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text> (дата звернення: 21.11.2023).
12. Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану: Закон України від 12.05.2022 № 2259-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2259-20#n21> (дата звернення: 21.11.2023).
13. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#n337> (дата звернення: 21.11.2023).
14. Про забезпечення функціонування української мови як державної : Закон України від 25.04.2019 № 2704-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text> (дата звернення: 21.11.2023).
15. Про внесення змін до деяких законів України про визначення порядку подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, в умовах воєнного стану :

Закон України від 20.09.2023 № 3384-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3384-20#n150> (дата звернення: 21.11.2023).

16. Щодо проведення спеціальних перевірок до перемоги над російською федерацією: роз'яснення Національного агентства з питань запобігання корупції від 12.05.2022 № 7. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/documents/roz-yasnennya-7-vid-12-05-2022-shhodo-provedennya-spetsialnyh-perevirok-do-peremogy-ukrayiny-nad-rosijskoju-federatsiyeu/> (дата звернення: 21.11.2023).
17. Про внесення зміни до Типових правил внутрішнього службового розпорядку : наказ Національного агентства України з питань державної служби від 17.03.2022 № 20-22. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0339-22#Text> (дата звернення: 21.11.2023).
18. Деякі питання організації роботи державних службовців та працівників державних органів у період воєнного стану : постанова Кабінету Міністрів України від 12.04.2022 № 440. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 21.11.2023).
19. Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо особливостей застосування законодавства у сфері запобігання корупції в умовах воєнного стану : Закон України від 08.07.2022 № 2381-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2381-20#n5> (дата звернення: 21.11.2023).
20. Деякі питання об'єктів критичної інфраструктури : Постанова Кабінету Міністрів України від 09.10.2020 № 1109. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1109-2020-%D0%BF#n11> (дата звернення: 21.11.2023).
21. Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану : Закон України від 15.03.2022 № 2136-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#n2> (дата звернення: 21.11.2023).

References

1. Bila-Tiunova, L. R., Kubaienko, A. V., & Strelnykov, A. V. (2023). *Publichna sluzhba v Ukraini [Public service in Ukraine]*. Odesa: Feniks [in Ukrainian].
2. Vladovska, K. P. (2022). Do pytannia pro pravovu pryrodu poniattia «publichna sluzhba» u zakonodavstvi Ukrainy ta v administratyvno-pravovii doktryni [To the question of the legal nature of the concept of «public service» in the legislation of Ukraine and in the administrative-legal doctrine]. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo - Analytical and comparative jurisprudence*, 2, 124-128 [in Ukrainian].
3. Komirchyi, P. O. (2020). *Administratyvno-pravovi zasady publichnoi sluzhby u pravookhoronni sferi Ukrainy [Administrative and legal principles of public service in the law enforcement sphere of Ukraine]*. Doctor's thesis. Kyiv [in Ukrainian].
4. Stolbovyi, V. M. (2018). Militaryzovani formuvannia yak osoblyvi subiekty sluzhbovykh pravovidnosyn u sferi natsionalnoi bezpeky Ukrainy [Military formations as special subjects of official legal relations in the sphere of national security of Ukraine]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo - Entrepreneurship, economy and law*, 12, 195-199 [in Ukrainian].
5. Shovkun, Yu. I. (2023). Zabezpechennia dotrymanna obmezhen pid chas prokhozhenia publichnoi sluzhby v rozbudovi instytutu publichnoi sluzhby Ukrainy [Ensuring compliance with restrictions during public service in the development of the public service institute of Ukraine]. *Pravo i Suspilstvo - Law and Society*, 4, 242-248 [in Ukrainian].
6. Irkha, Yu. B. (2022). Poniattia, sutnist ta rol pravovykh zaboron i obmezhen u zapobihanni ta protydii koruptsii v Ukrainy [The concept, essence and role of legal prohibitions and restrictions in preventing and countering corruption in Ukraine]. *Informatsiia i pravo - Information and Law*, 3, 97-109 [in Ukrainian].
7. Burdeina, O. V. (2023). Problemni pytannia pryiniattia na derzhavnu sluzhbu v orhany sudovoi vlady Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Problematic issues of admission to public service in the judicial authorities of Ukraine in the conditions of martial law]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal - Legal scientific electronic journal*, 2, 306-310 [in Ukrainian].
8. Khomyshyn, I. Iu. (2023). Publichna sluzhba v umovakh viiny [Public service in wartime]. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo - Analytical and comparative jurisprudence*, 3, 308-312 [in Ukrainian].
9. Kornuta, L. M. (2022). Okremi pytannia provadzhenia derzhavnoi sluzhby v umovakh voiennoho stanu [Separate issues of civil service proceedings under martial law]. *Dniprovskiy naukovyi chasopys publichnoho upravlinnia, psykholohii, prava - Dnipro Scientific Journal of Public Administration, Psychology and Law*, 2, 64-69 [in Ukrainian].

10. *Zakon Ukrainy «Pro pravovyi rezhym voiennoho stanu» [The Law of Ukraine «On the Legal Regime of Martial Law»]*. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> [in Ukrainian].
11. *Zakon Ukrainy «Pro pravovyi rezhym nadzvychainoho stanu» [The Law of Ukraine «About the legal regime of the state of emergency»]*. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text> [in Ukrainian].
12. *Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo funktsionuvannia derzhavnoi sluzhby ta mistsevoho samovriaduvannia u period dii voiennoho stanu» [The Law of Ukraine «On making changes to some laws of Ukraine regarding the functioning of the civil service and local self-government during the period of martial law»]*. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2259-20#n21> [in Ukrainian].
13. *Zakon Ukrainy «Pro zapobihannia koruptsii» [The Law of Ukraine «On prevention of corruption»]*. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#n337> [in Ukrainian].
14. *Zakon Ukrainy «Pro zabezpechennia funktsionuvannia ukraïnskoi movy yak derzhavnoi» [The Law of Ukraine «On ensuring the functioning of the Ukrainian language as the state language»]*. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text> [in Ukrainian].
15. *Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy pro vyznachennia poriadku podannia deklaratsii osib, upovnovazhenykh na vykonannia funktsii derzhavy abo mistsevoho samovriaduvannia, v umovakh voiennoho stanu» [The Law of Ukraine «On making changes to some laws of Ukraine on determining the procedure for submitting declarations of persons authorized to perform the functions of the state or local self-government, in conditions of martial law»]*. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3384-20#n150> [in Ukrainian].
16. *Roziasnennia Natsionalnoho ahentstva z pytan zapobihannia koruptsii «Shchodo provedennia spetsialnykh perevirok do peremohy nad rosiiskoiu federatsiieiu» [Explanation of the National Agency for the Prevention of Corruption «Regarding conducting special inspections before the victory over the Russian Federation»]*. (n.d.). nazk.gov.ua. Retrieved from <https://nazk.gov.ua/uk/documents/roz-yasnennya-7-vid-12-05-2022-shhodo-provedennya-spetsialnyh-perevirok-do-peremogy-ukrayiny-nad-rosijskoyu-federatsiyeyu/> [in Ukrainian].
17. *Nakaz Natsionalnoho ahentstva Ukrainy z pytan derzhavnoi sluzhby Ukrainy «Pro vnesennia zminy do Ty-povykh pravyl vnutrishnoho sluzhbovoho rozporiadku» [Order of the National Agency of Ukraine «On the Civil Service of Ukraine On Amendments to the Standard Rules of Internal Service Procedures»]*. (n.d.). nazk.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0339-22#Text> [in Ukrainian].
18. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Deiaki pytan'nia orhanizatsii roboty derzhavnykh sluzhbovtsiv ta prat-sivnykiv derzhavnykh orhaniv u period voiennoho stanu» [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «Some issues of organizing the work of civil servants and employees of state bodies during martial law»]*. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440-2022-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
19. *Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy «Pro zapobihannia koruptsii» shchodo osobly-vostei zastosuvannia zakonodavstva u sferi zapobihannia koruptsii v umovakh voiennoho stanu» [The Law of Ukraine «On amendments to the Law of Ukraine «On Prevention of Corruption» regarding the specifics of the application of legislation in the field of prevention of corruption in martial law»]*. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2381-20#n5> [in Ukrainian].
20. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Deiaki pytan'nia ob'ektiv krytychnoi infrastruktury» [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «Some issues of critical infrastructure facilities»]*. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1109-2020-%D0%BF#n11> [in Ukrainian].
21. *Zakon Ukrainy «Pro orhanizatsiiu trudovykh vidnosyn v umovakh voiennoho stanu» [The Law of Ukraine «On the organization of labor relations under martial law»]*. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#n2> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 02.12.2023